ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ НОМИДАН **ХАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ**

Шеробод тумани

2024 йил 3 апрель

Шеробод туманлараро иқтисодий судининг судьяси С.Ж.Хусановнинг раислигида, судья ёрдамчиси И.Абдурахмоновнинг котиблигида, Кенгаш вакили А.Туляев (05.10.2023 йилдаги №96-сонли ишончнома асосида)нинг иштирокида, даъвогар фермер хўжалиги ва жавобгар вакили иштирокисиз, Жарқўрғон туман Фермер, деҳқон хўжалиги ва томорқа ер эгалари Кенгашининг даъвогар "OTAQUM-ORZUSI" фермер хўжалиги манфаатида жавобгар "SURXON IPAGI" масъулияти чекланган жамияти ҳисобидан 18.309.470 сўм асосий қарз ва 4.394.272,8 сўм пеня ундириш тўғрисидаги даъво аризаси бўйича қўзғатилган 4-1902-2401/940-сонли иқтисодий ишни Шеробод туманлараро иқтисодий судининг маъмурий биносида, очиқ суд мажлисида кўриб чиқиб, қуйидагилар

аниқланди:

Жарқўрғон туман Фермер, деҳқон хўжалиги ва томорқа ер эгалари Кенгаши (бундан буён матнда Кенгаш деб юритилади) даъвогар "OTAQUM-ORZUSI" фермер хўжалиги (бундан буён матнда даъвогар ёки хўжалик деб юритилади) манфаатида даъво аризаси билан судга мурожаат қилиб, жавобгар "SURXON IPAGI" масъулияти чекланган жамияти (бундан буён матнда жавобгар ёки тайёрловчи деб юритилади) ҳисобидан 18.309.470 сўм асосий қарз ва 4.394.272,8 сўм пеня ундиришни сўраган.

Суд мажлиси ўтказиладиган вақт ва жой ҳақида белгиланган тартибда хабардор қилинган даъвогар ва жавобгар вакиллари суд мажлисига узрли сабабларсиз келмаганлиги сабабли суд, иқтисодий ишни Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодексининг 127,128,170-моддаларига асосан уларнинг йўқлигида кўриб чиқишни лозим топади.

Суд мажлисида иштирок этган Кенгаш вакили А.Туляев даъво аризани қўллаб-қувватлаб, даъво аризасини тўлиқ қаноатлантиришни сўради.

Суд, ишдаги мавжуд ҳамда судга тақдим қилинган ҳужжатларни ўрганиб чиқиб, қуйидаги асосларга кўра даъво аризани тўлиқ қаноатлантиришни лозим топади.

Ишдаги хужжатлардан аниқланишича, манфаати кўзланган даъвогар "OTAQUM-ORZUSI" фермер хўжалиги билан жавобгар ўртасида 2023 йил 16 февраль куни 3-сонли "Пилла хом ашёси етиштириб бериш хизмати тўғрисида" контрактация шартномаси тузилган.

Ушбу шартномага кўра, "Тайёрловчи", яъни "SURXON IPAGI" масъулияти чекланган жамияти шартномада кўрсатилган миқдордаги ипак қурти уруғи ҳамда зарур моддий-техника ресурслари (термометр,

тўшама қоғоз ва бошқалар)ни "Хўжалик", яъни манфаати кўзланган даъвогар "OTAQUM-ORZUSI" фермер хўжалигига етказиб бериши, "Хўжалик" эса "Тайёрловчи" га ипак қурти ёрдамида етиштирилган пилла маҳсулотини етказиб бериши, "Тайёрловчи" уларни қабул қилиш ва қийматини тўлаш мажбуриятини олган.

Мазкур шартнома шартларига асосан, манфаати кўзланган даъвогар жавобгарга олдиндан ипак қурти пилла хом ашёсини 29.12.2023 йилдаги 6-сонли счёт-фактурага асосан етказиб берган бўлсада, жавобгар шартнома мажбуриятларини лозим даражада бажармасдан, хўжалик томонидан етказиб берилган ипак қурти пилла хом ашёси бўйича тўланиши лозим бўлган 31.551.930,57 сўм хақдорликни манфаати кўзланган даъвогарга шартномада келишилган муддатларда тўлаб бермаган. Шу сабабли тарафлар ўртасида ушбу низо келиб чиққан.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 236-моддасида мажбурият мажбурият шартларига мувофиқ, бундай шартлар ва талаблар бўлмаганида эса – иш муомаласи одатларига ёки одатда қўйиладиган бошқа талабларга мувофиқ лозим даражада бажарилиши кераклиги, 333-моддасида эса қарздор айби бўлган тақдирда мажбуриятни бажармаганлиги ёки лозим даражада бажармаганлиги учун жавоб беришлиги белгиланган.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 465-моддасининг биринчи қисмига кўра, контрактация шартномасига мувофиқ қишлоқ хўжалиги маҳсулотини етиштирувчи қишлоқ хўжалиги маҳсулотини қайта ишлаш ёки сотиш учун бундай маҳсулотни харид қиладиган шахсга тайёрловчига шартлашилган муддатда топшириш (топшириб туриш) мажбуриятини олади, тайёрловчи эса бу маҳсулотни қабул қилиш (қабул қилиб туриш), унинг ҳақини шартлашилган муддатда муайян баҳода тўлаш (тўлаб туриш) мажбуриятини олади.

Суд, жавобгарнинг манфаати кўзланган даъвогардан даъво аризасида кўрсатилган миқдорда хақдорлик бўйича қарздорлиги мавжудлиги даъво аризасига илова тарзида судга тақдим этилган хужжатлар, яъни тарафлар ўртасида 2023 йил 16 февраль кунидаги 3-сонли "Пилла хом ашёси етиштириб бериш хизмати тўғрисида" контрактация шартномаси, 29.12.2023 йилдаги 6-сонли счёт-фактура, маълумотнома ва бошқа хужжатлар йиғиндиси билан тўлиқ ўз тасдиғини топган деб ҳисоблайди.

Шу сабабли, суд жавобгар ҳисобидан манфаати кўзланган даъвогар фойдасига 18.309.470 сўм асосий қарзини тўлиқ ундиришни лозим топади.

Бундан ташқари, даъвогар томонидан даъво аризасида жавобгар ҳисобидан 4.394.272,8 сўм пеня ундириш сўралган.

Ўзбекистон Республикасининг Фуқаролик кодексининг 263-моддасига кўра, неустойка тўлаш тарафларнинг келишувида назарда тутилган ёки тутилмаганлигидан қатъи назар, кредитор қонунда белгиланган неустойка (қонуний неустойка)ни тўлашни талаб қилишга ҳаҳли.

Тарафлар ўртасида тузилган контрактация шартномасининг 5.2-бандида "Тайёрловчи" "Хўжалик"нинг шартномада белгиланган

сифатда, миқдорда ва ассортиментда, турлар бўйича муддатларда топширган пилла маҳсулотини етиштириб бериш хизмати хақини шартноманинг 4.4-бандида белгиланган тартибда ва муддатда тўлашни кечиктирганлиги учун тўлови кечиктирилган сумманинг 20 фоизи миқдорида жарима тўлаши. Жаримадан ташқари, "Тайёрловчи" "Хўжалик"га тўлови кечиктирилган ҳар бир кун учун кечиктирилган сумманинг 0.4 фоизи миқдорида, лекин тўлови кечиктирилган сумманинг 50 фоизидан ортиқ бўлмаган миқдорда пеня тўлаши белгиланган.

Ўзбекистон Республикаси "Хўжалик юритувчи субъектлар фаолиятининг шартномавий-хуқуқий базаси тўғрисида"ги қонунининг 24-моддасида эса мажбуриятни бажармаганлик ёки лозим даражада бажармаганлик учун шартномада жавобгарлик белгиланган бўлса, шартномада белгиланган жавобгарлик қўлланилиши белгиланган.

Ўзбекистон Республикаси Олий хўжалик суди Пленумининг 2007 йил 15 июндаги "Мажбуриятларни бажармаганлик ёки лозим даражада бажармаганлик учун мулкий жавобгарлик тўғрисидаги фуқаролик қонун хужжатларини қўллашнинг айрим масалалари ҳақида"ги 163-сонли ҳарорининг 4-бандида Фуҳаролик кодексининг 326-моддасига мувофиҳ суд ҳарздор томонидан мажбуриятларнинг бажарилиш даражасини, мажбуриятда иштирок этувчи тарафларнинг мулкий аҳволини, шунингдек кредиторнинг манфаатларини эътиборга олиб, неустойка миҳдорини камайтиришга ҳаҳлилиги, шу билан бирга неустойканинг энг кам миҳдори Фуҳаролик кодексининг 327-моддасида кўрсатилган фоизлар миҳдоридан кам бўлмаслиги лозимлиги ҳаҳида тушунтириш берилган.

Жавобгар томонидан шартномада келишилган пилла маҳсулотининг ҳаҳи тўлаб берилмаганлиги, мажбурият тўлиҳ бажарилмаганлиги Кегаш вакилининг суддаги кўрсатуви ва ишда тўпланган ҳужжатлар билан тўлиҳ ўзининг тасдиғини топди.

Мазкур ҳолатда, суд манфаати кўзланган даъвогар ва жавобгарнинг манфаатларини, мажбуриятнинг тўлиқ бажарилмаганлигини инобатга олиб, жавобгардан манфаати кўзланган даъвогар фойдасига 2.563.325,8 сўм пеняни ундиришни лозим топади.

Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодекси 118-моддасининг биринчи қисмига кўра, суд харажатлари ишда иштирок этувчи шахсларнинг қаноатлантирилган даъво талаблари миқдорига мутаносиб равишда уларнинг зиммасига юклатилади.

"Давлат божи тўғрисида"ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни билан тасдиқланган "Давлат божи ставкаларининг миқдорлари" 2-бандининг "а" кичик бандига кўра, мулкий хусусиятга эга даъво аризаларидан даъво баҳосининг 2 фоизи миқдорида, бироқ БҲМнинг 1 бараваридан кам бўлмаган миқдорда давлат божи тўланиши лозим.

Суд, мазкур иш бўйича суд харажатларини ундириш масаласини муҳокама қилиб, даъво аризаси тўлиқ қаноатлантирилганлиги сабабли давлат божини жавобгар зиммасига юклашни, почта харажати Жарқўрғон туман Фермер, деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер эгалари кенгаши томонидан олдиндан тўланганлигини инобатга олиб, почта харажатини

жавобгар ҳисобидан Кенгаш фойдасига ундиришни белгилашни лозим топади.

Юқоридагиларга асосан, Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодекси 236,263,326,327,333,465-моддалари, Иқтисодий процессуал кодексининг 118,127,128,170,176-179,186-моддаларини қўллаб, суд

қарор қилади:

Даъво ариза қисман қаноатлантирилсин.

Жавобгар "SURXON IPAGI" масъулияти чекланган жамияти ҳисобидан манфаати кўзланган "OTAQUM-ORZUSI" фермер хўжалиги фойдасига 18.309.470 сўм асосий қарз, 2.563.325,8 сўм пеня ундирилсин.

Жавобгар "SURXON IPAGI" масъулияти чекланган жамиятидан республика бюджети ва суд ҳокимияти органларини ривожлантириш жамғармасига 454.074,86 сўм давлат божи ундирилсин.

Жавобгар "SURXON IPAGI" масъулияти чекланган жамиятидан Жарқўрғон туман Фермер, деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер эгалари кенгашига олдиндан тўланган 34.000 сўм почта харажати ундирилсин.

Хал қилув қарори қонуний кучга киргач ижро варақалари берилсин.

Мазкур ҳал ҳилув ҳарори бир ой муддат ўтиб ҳонуний кучга киради, ҳал ҳилув ҳарори ҳонуний кучга киргунга ҳадар Сурхондарё вилоят судига апелляция тартибида Шеробод туманлараро иҳтисодий суди орҳали шикоят (протест) келтириш мумкин.

Судья С.Ж.Хусанов

